

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis voormalig gemeentehuis te Rijnsaterwoude

December 2019
P19-178/W1746
Auteur: C. Huibers

Natuur-Wetenschappelijk Centrum
078-6213921
info@nwcadvies.nl
www.nwcadvies.nl

**Activiteitenplan
Gewone dwergvleermuis
voormalig gemeentehuis
te Rijnsaterwoude**

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis voormalig gemeentehuis te Rijnsaterwoude

Opdrachtgever: Gemeente Kaag en Braassem

Uitvoering: Natuur-Wetenschappelijk Centrum

Samenstelling: Christine Huibers – van de Velde

Foto's : NWC

Activiteitenplan Gewone dwergvleermuis voormalig gemeentehuis te Rijnsaterwoude
[Samenst.: Huibers, C.] [Foto's:NWC]. Met lit. opg., Dordrecht: Strix/NWC.

Trefw.: gemeentehuis, Rijnsaterwoude, activiteitenplan, ontheffing, Gewone dwergvleermuis,
Wet natuurbescherming

W1746/ P19-178

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt of verveelvoudigd, door middel van; druk, fotokopie, microfilm of op enige andere wijze, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever of de opdrachtgever.

Dordrecht, december 2019

Inhoud

1	Inleiding	5
2	Projectbeschrijving	7
	2.1 Naam van project en adresgegevens	7
	2.2 Doel en omschrijving van het project	7
	2.3 Deskundige betrokken bij het project	8
3	Beschrijving plangebied	9
	3.1 Locatie plangebied en huidige situatie	9
	3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden	9
	3.3 Beschermde soorten binnen en in de omgeving van het plangebied	10
4	Werkzaamheden en planning	19
5	Effectenstudie en maatregelen	21
	5.1 Effecten op de Gewone dwergvleermuis	22
	5.2 Mitigerende maatregelen	24
	5.3 Planning van de werkzaamheden met maatregelen	28
	5.4 Ontwikkelingen in de omgeving	29
6	Alternatieven en zorgvuldig handelen	31
	6.1 Alternatieven	31
	6.2 Zorgvuldig handelen	31

Referenties

Bijlagen

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Bijlage 2: Plangebied ingetekend op een topografische kaart

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

1. Inleiding

Er zijn plannen om het voormalige gemeentehuis aan de Herenweg in Rijnsaterwoude om te bouwen tot een school en woningen. Hierbij zullen de huidige kozijnen vervangen worden door nieuwe kozijnen met triple glas. De onderste verdieping zal ingericht worden als school. De gevels van het pand blijven bij de werkzaamheden onaangetast.

In het kader van de Wet natuurbescherming dient bij dergelijke ruimtelijke ingrepen en bestemmingsplanprocedures onderzoek gedaan te worden naar de aanwezige natuurwaarden en dient een beoordeling gemaakt te worden van eventuele negatieve effecten van de plannen op deze waarden.

Uit eerder flora- en faunaonderzoek, uitgevoerd door het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) (Van Os, 2019), blijkt dat er binnen het plangebied vaste verblijfplaatsen van diersoorten voorkomen die onder de bescherming van de Wet natuurbescherming vallen. Het gaat om de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*). Deze soort wordt eveneens vermeld in de Europese Habitatrichtlijn, waarmee de soort, evenals zijn functionele leefomgeving (inclusief verblijfplaatsen), streng beschermd zijn. Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen de in het gebouw aanwezige verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis verstoord worden en worden mogelijk individuen van deze soort verstoord hetgeen tot overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming leidt. Om overtreding te voorkomen, dient bij ruimtelijke ontwikkelingen een ontheffing aangevraagd te worden en dienen maatregelen genomen te worden om de nadelige effecten zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken. Ontheffing kan worden verleend wanneer;

- er geen alternatief is, met andere woorden geen andere bevredigende oplossing en;
- er sprake is van dwingende reden van groot openbaar belang (inclusief redenen van sociale of economische aard en voor het milieu gunstige effecten), en;
- er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort.

De gemeente Kaag en Braassem heeft het NWC gevraagd om een ontheffing ten aanzien van de Gewone dwergvleermuis aan te vragen en om het bijbehorende activiteitenplan op te stellen.

2. Projectbeschrijving

2.1 Naam van project en adresgegevens

Project: Om bouwen voormalig gemeentehuis tot een school en woningen aan de Herenweg 165 te Rijnsaterwoude

Adresgegevens: Herenweg 165
2465 AH Rijnsaterwoude

2.2 Doel en omschrijving van het project

Onderbouwing dwingende redenen van groot openbaar belang:

Het voormalig gemeentehuis aan de Herenweg 165 is als zodanig in 2009 overbodig geworden na de gemeentelijke herindeling van Jacobswoude en Alkemade. Tot recent is het gemeentehuis verhuurd geweest aan diverse bedrijven en sinds een jaar wordt het gebouw verhuurd aan Voorkom Leegstand (anti-kraak).

Het gebouw zelf stamt uit 1995 en is bouwkundig solide. Gelet op de bouwkwaliteit die in de jaren 90 toegepast werd, is het gebouw ook goed aan te passen aan de huidige duurzaamheidseisen. Zowel het beleid van het Rijk, de provincie Zuid-Holland als van de gemeente zelf zet in op hergebruik van vrijkomend maatschappelijk vastgoed (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2016 & Stedelijke Transformatie, 2019). Hergebruik van het voormalig gemeentehuis past in dit plaatje.

Het gemeentehuis is ingericht als een typisch gemeentehuis met diverse kantoortuinen en werkkamers. Echter is er geen kantoren markt in Rijnsaterwoude. Het pand is in 2016 te koop aangeboden, maar hier kwamen geen kopers op af. Rijnsaterwoude is een woonkern van 1.200 inwoners, niet gelegen aan een verkeers- of openbaar vervoersknooppunt en mede om die reden geen goed vestigingsklimaat voor kantoren (Gemeente Kaag en Braassem, 2017). Daarna is een dorpslab (vertegenwoordiging van bewoners) opgericht die samen met de gemeente hebben nagedacht over een nieuwe bestemming voor het voormalige gemeentehuis. Vanuit de inwoners via het dorpslab is het idee naar voren gekomen om de school en kinderdagverblijf te huisvesten in het voormalig gemeentehuis (Gemeente Kaag en Braassem, 2015). Het gebouw is constructief zo gebouwd dat er binnen de stramien een andere indeling kan worden toegepast. Daarmee is het gebouw aan te passen aan nagenoeg alle denkbare functies.

Behoeftte aan een nieuwe school: Rijsaterwoude kent nog één basisschool. Deze school zit al langere tijd wat aantal leerlingen betreft onder de opheffingsnorm. De school vervult een belangrijke maatschappelijke functie binnen de gemeenschap van Rijsaterwoude. Het schoolbestuur onderkent deze functie en wil de school mede om die reden graag in stand houden. Het huidige schoolgebouw aan de Herenweg 149 is in zeer slechte staat en door de GGD afgekeurd. Dit schoolgebouw is ouder dan 40 jaar en voldoet niet meer aan de bouwkundige eisen en eisen die aan het binnenklimaat gesteld worden. Uiterlijk binnen enkele jaren is een ander schoolgebouw noodzakelijk. Het is effectiever en duurzamer om een ander leegstaand gebouw in gebruik te nemen hiervoor. Zowel de school, de gemeenschap als de gemeente ziet huisvesting van de school in het voormalig gemeentehuis als beste optie (Gemeente Kaag & Braassem, 2016). Alternatief is de bouw van een nieuwe school, wat een duurdere en minder duurzame oplossing is. Zeker voor een school die qua aantal leerlingen onder de opheffingsnorm zit. Ook het kinderdagverblijf aan de Herenweg 145 is in erbarmelijke staat en door de GGD afgekeurd.

Met de herhuisvesting van de school en het kinderdagverblijf (IKC) in het voormalig gemeentehuis worden twee doelen bereikt, die bovendien het groot maatschappelijk belang aantonen:

- Behoud van een school in de woonkern Rijsaterwoude, die tevens een belangrijke maatschappelijk functie vervult;
- Hergebruik van leegstaand maatschappelijk vastgoed.

2.3 Deskundige betrokken bij project

De Gemeente Kaag en Braassem (aanvrager) wordt bij de ontheffingsaanvraag begeleid door het NWC. Dit ecologisch adviesbureau bestaat sinds 1986 en heeft in de loop der jaren veel ervaring opgedaan met onder andere ecologisch onderzoek, toetsingen aan de natuurwetgeving en het aanvragen van ontheffingen. De werknemers zijn specialisten op het gebied van verschillende soortgroepen en hebben, aanvullend op eerdere opleidingen, cursussen gevolgd om hun ecologische kennis te vergroten en op peil te houden. Bijlage 1 geeft een overzicht van de huidige medewerkers van het NWC en hun kwalificaties.

3. Beschrijving plangebied

3.1 Locatie plangebied en huidige situatie

Het plangebied bevindt zich in Rijsaterwoude aan de Herenweg 165 en bevat het voormalige gemeentehuis (figuur 1). Het gebouw wordt aan de noord-, de oost-, en de zuidzijde begrensd door parkeervakken en een oprit. Aan de zuidzijde bevindt zich een watergang en een geitenweide.

Het plangebied bevindt zich op de coördinaten 106.081-467.423 (bijlage 2).

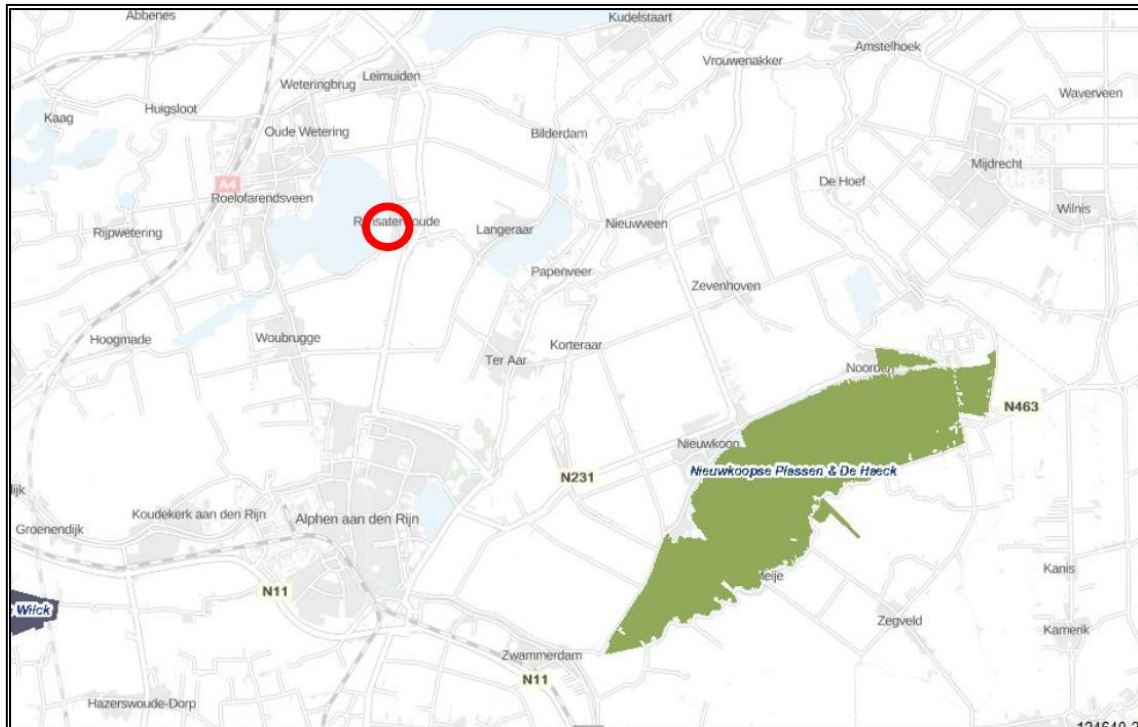

Figuur 1: Begrenzing van het plangebied (rood omkaderd).

3.2 Ligging ten opzichte van beschermde gebieden

Het dichtstbijzijnde gebied dat onder de bescherming van de Wet natuurbescherming valt is Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse plassen & De Haeck' (figuur 2). Dit Natura 2000-gebied bevindt zich op ruim 9 kilometer afstand vanaf het plangebied. Vanwege deze grote afstand en de kleinschalige en tijdelijke aard van de werkzaamheden, zal er geen sprake zijn van nadelige effecten op instandhoudingsdoelstellingen van voor de Natura 2000-gebieden aangewezen habitattypen en doelsoorten. Om deze reden is het uitvoeren van een zogenaamde habitattoets niet nodig.

Daarnaast maakt het plangebied geen deel uit van het Natuurnetwerk Nederland. Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen, geen oppervlakte aan NNN-gebied verloren gaat, is er geen verdere toetsing aan de wet- en regelgeving omtrent het NNN nodig.

Figuur 2: Ligging plangebied (rood omcirkeld) t.o.v. Natura 2000-gebied 'Nieuwkoopse Plassen & De Haeck' (geel gearceerd).
Bron: Synbiosys Alterra

3.3 Beschermde soorten binnen en in de omgeving van het plangebied

In het kader van de Wet natuurbescherming heeft het Natuur-Wetenschappelijk Centrum (NWC) op de locatie aan de Herenweg te Rijnsaterwoude een quickscan flora en fauna uitgevoerd. Tijdens de quickscan is rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vleermuizen, vogels met een vaste verblijfplaats, grondgebonden zoogdieren, aquatische fauna en vaatplanten.

Het NWC heeft hierna aanvullend onderzoek gedaan. Bij het aanvullende ecologische onderzoek lag de nadruk op het in kaart brengen van eventueel aanwezige vaste verblijfplaatsen van vleermuizen. Dit omdat uit de eerder uitgevoerde quickscan bleek dat de bebouwing binnen het plangebied geschikt is voor dergelijke verblijfplaatsen.

Het veldbezoek voor de quickscan is op 23 november 2017 uitgevoerd door het NWC. Voor het aanvullende ecologische onderzoek zijn zeven bezoeken aan het plangebied afgelegd. Tabel 1 geeft een overzicht van de data waarop de bezoeken voor het aanvullende onderzoek zijn uitgevoerd, de duur van de bezoeken en van de weersomstandigheden op die dagen.

Tabel 1: Weersomstandigheden en start- en eindtijd per veldbezoek.

Datum	Temp. (°C)	Wind (Bft)	Bewolking	Neerslag	Start	Eind	ZO/ZOp
04/06/2019	19	1	8/8	Motregen	22:00	01:20	21:56
02/07/2019	13	1	1/8	Droog	01:00	06:15	05:23
05/07/2019	15	0	0/8	Droog	22:00	01:45	22:04
08/08/2019	18	2	4/8	Droog	23:00	03:00	n.v.t.
21/08/2019	14	1	1/8	Droog	20:50	00:00	20:53
22/08/2019	14	1	1/8	Droog	00:00	02:00	n.v.t.
17/09/2019	13	2	2/8	Droog	19:30	23:40	19:52

*Zonsopkomst

Vleermuizen

Het plangebied is tijdens de quickscan op 23 november 2017 beoordeeld op mogelijke geschiktheid voor vleermuizen (bijlage 3). Hierbij is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bebouwing als verblijfplaats voor deze dieren; aanwezigheid van spouwgaten en andere openingen in muren en daken, uitwerpselen bij eventuele invliegopeningen en het type bouw materiaal. Daarnaast is gelet op de geschiktheid van de aanwezige bomen als verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute voor vleermuizen. Ook is beoordeeld of er in en in de directe omgeving van het plangebied potentieel belangrijke vliegroutes en foerageergebied voor vleermuizen aanwezig zijn, zoals bomenrijen, andere groene, lijnvormige landschapselementen en (kleinschalige) weilanden en andere (half) open gebieden. Hierbij is tevens gelet op het aanbod van geschikt foerageergebied in de omgeving van het plangebied.

Tijdens de quickscan werd duidelijk dat de bebouwing binnen het plangebied geschikt is als vaste verblijfplaats voor vleermuizen. Dit vanwege geschikte openingen, de aanwezigheid van een spouwmuur en ventilatiegaten waarin vleermuizen kunnen verblijven.

Omdat de te renoveren bebouwing binnen het plangebied dienst kan doen als vaste verblijfplaats voor vleermuizen, zouden bij de renovatiewerkzaamheden dieren (opzettelijk) verstoord kunnen worden. Ook de aanwezige verblijfplaatsen worden mogelijk verstoord tijdens de werkzaamheden, wat overtreding van artikel 3.5, lid 2 en 4 van de Wet natuurbescherming tot gevolg heeft. Om na te gaan of overtreding daadwerkelijk aan de orde is, is nader onderzoek uitgevoerd om uit te kunnen sluiten, danwel vast te kunnen stellen, of er verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn, om welke soort(en) en hoeveel vleermuizen het gaat en in welke periode de vleermuizen gebruikmaken van het te renoveren pand.

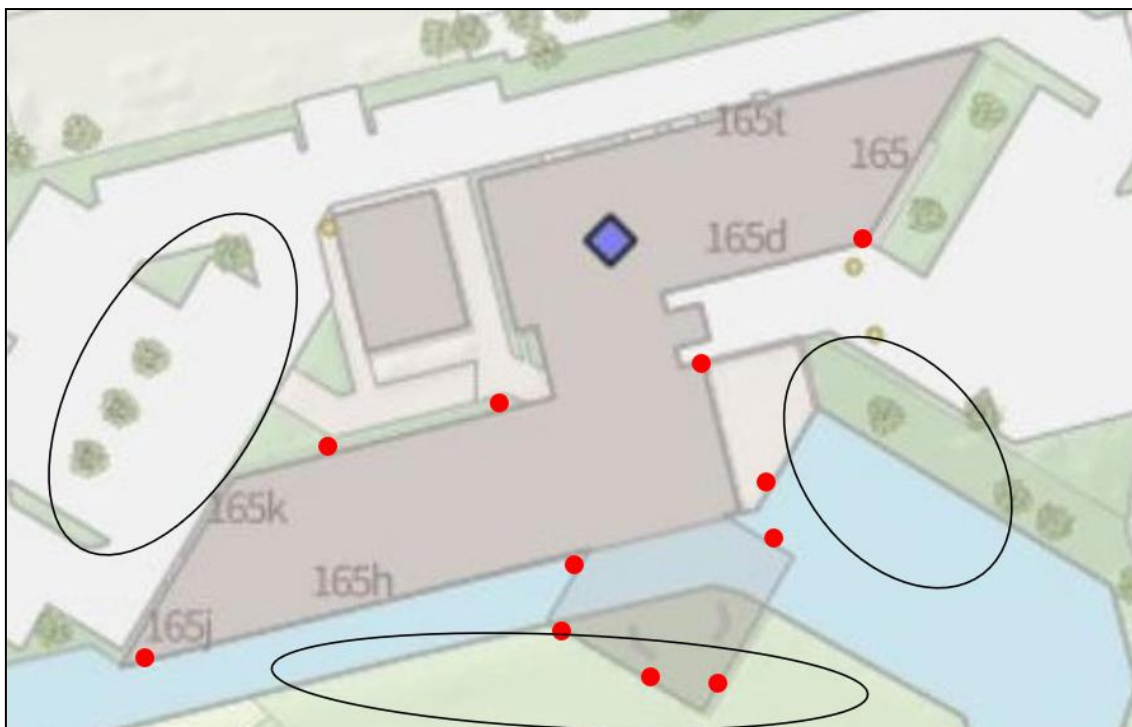
Het vleermuisonderzoek in het plangebied aan de Herenweg in Rijnsaterwoude is geheel volgens het vleermuisprotocol 2017 uitgevoerd; drie inventarisaties hebben in de kraam/zomerperiode (half mei - half juli 2019) plaatsgevonden, twee inventarisaties

hebben in de zomer/paarperiode (half augustus - begin oktober 2018) plaatsgevonden en ook in de zwermperiode (1 augustus - 10 september 2018) hebben twee inventarisaties plaatsgevonden. Een inventarisatie in de zomer/paarperiode is gecombineerd met tellingen in de zwermperiode. Door het uitvoeren van deze inventarisaties zijn alle soorten, die kunnen voorkomen in het gebied, waargenomen en zijn alle mogelijke functies van het gebied voor vleermuizen in kaart gebracht.

Tijdens de inventarisaties is vooral gelet op uitvliegende vleermuizen en op vleermuizen die al rond zonsondergang actief waren. Wanneer een vleermuis rond zonsondergang wordt waargenomen, kan dit namelijk op de aanwezigheid van een verblijfplaats in het plangebied duiden. Dit omdat de meeste vleermuissoorten rond zonsondergang hun verblijfplaats verlaten en dan naar hun foerageergebieden vliegen. Vleermuizen die rond zonsondergang bij het te onderzoeken object worden waargenomen, hebben nog geen grote afstand af kunnen leggen, waaruit opgemaakt kan worden dat zij mogelijk in het te renoveren pand een verblijfplaats hebben. Tijdens de inventarisaties in de paarperiode is tevens gelet op vleermuizen die sociale geluiden (waaronder paarroepjes) uitstoten en die paargedrag vertonen. Dergelijke geluiden en gedrag kunnen duiden op de aanwezigheid van een paarverblijfplaats. Tijdens de veldbezoeken is gebruikgemaakt van batdetectors (type Pettersson D1000x en D240x). Met behulp van deze bat-detectors zijn de waargenomen vleermuissoorten op naam gebracht.

Vanwege de grote omvang van het gebouw zijn de vleermuisgeschikte delen van het gebouw door meerdere waarnemers in de gaten gehouden. Deze personen stonden zodanig opgesteld dat zoveel mogelijk zijden van de bebouwing in de gaten gehouden kon worden. Op deze manier is 90% van het gebouw overzien waarmee voldaan is aan het vleermuisprotocol van 2017.

Tijdens de inventarisaties zijn verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in het voormalige gemeentehuis in Rijnsaterwoude. Het gaat om tenminste elf verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis (figuur 3). Tijdens elke inventarisatie zijn er in- en/of uitvliegende vleermuizen waargenomen. Het betreft zowel kraam-, zomer-, paar- als mogelijke winterverblijfplaatsen.

Figuur 3: Locaties waar in- en uitvliegende vleermuizen zijn waargenomen (rode stip) en locaties waar voornamelijk foeragerende vleermuizen werden waargenomen (zwart omljnd) in het plangebied.

Foto 1: Open stootvoegen in bebouwing.

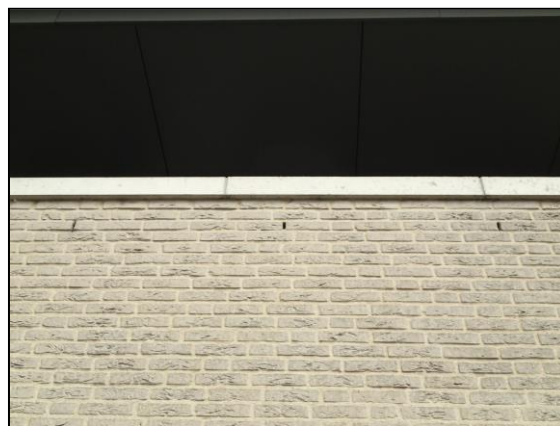

Foto 2: Open stootvoegen in bebouwing.

Tijdens de inventarisaties zijn er vijf vleermuissoorten waargenomen; de Gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*), de Ruige dwergvleermuis (*Pipistrellus nathusii*), de (Gewone) grootoorvleermuis (*Plecotus auritus*), de Laatvlieger (*Eptesicus serotinus*) en de Rosse vleermuis (*Nyctalus noctula*). Tijdens iedere telling zijn in het hele plangebied lage aantallen van de Gewone dwergvleermuis foeragerend en passerend waargenomen. Geen van de vleermuizen verbleef echter langere tijd in het plangebied.

Tijdens de inventarisaties zijn over het algemeen ongeveer 15 tot 20 foeragerende en/of passerende vleermuizen waargenomen in het plangebied. Het betrof tenminste vijf verschillende soorten vleermuizen. Het meeste werd gefoerageerd aan de zuidoostzijde, de zuidzijde en de westzijde van de bebouwing. De noordzijde werd

vrijwel uitsluitend gebruikt als vliegroute, maar niet om te foerageren. Het opgaand groen dat zich rondom het plangebied bevindt, is geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. De foerageermogelijkheden in het plangebied zullen door de geplande werkzaamheden niet worden aangetast. Om deze redenen zal er, ten aanzien van foerageergebieden en vliegroutes, geen overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming plaatsvinden bij uitvoering van de voorgenomen plannen en er zijn geen ontheffing en/of maatregelen nodig. Wel wordt aangeraden om in de nieuwe situatie zo min mogelijk verlichting te gebruiken of om maatregelen te nemen waardoor (licht)verstoring van vleermuizen zoveel mogelijk voorkomen wordt. Voorbeelden hiervan zijn het gebruik van amberkleurige verlichting, lichtbronnen die naar beneden gericht zijn, gebruik van lage wattage en het gebruik van lage armaturen.

Tabel 2 geeft een overzicht van de waarnemingen die tijdens de zeven veldbezoeken gedaan zijn.

Tabel 2: Vleermuiswaarnemingen plangebied voormalig gemeentehuis in Rijsaterwoude.

Datum	Waargenomen soorten	Aantallen en gedrag
04/06/'19 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 6 individuen uitvliegend uit een open stootvoeg aan de zuidzijde van de bebouwing; Tenminste 6 individuen zwermend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) foeragerend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (3-5) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) passerend langs de noordzijde van de bebouwing.
	Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing; Eén individu passerend langs de noordzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Eén individu foeragerend in het plangebied.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu passerend in noordelijke richting langs de oostzijde van de bebouwing.
02/07/'19 Kraamperiode Ochtend	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 5 individuen invliegend in open stootvoegen aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Tenminste 1 individu invliegend in open stootvoeg aan de oostzijde van de bebouwing; Tenminste 3 individuen invliegend in open stootvoeg aan de westzijde van de bebouwing; Tenminste één individu invliegend in gat boven de regenpijp aan de zuidzijde van de bebouwing; Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de oostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing; Enkele individuen (3-5) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Eén individu passerend in noordelijke richting langs de westzijde van de bebouwing.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	(Gewone) grootoorvleermuis (<i>Plecotus auritus</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend boven water aan de zuidoostzijde van de bebouwing. Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.

05/07/'19 Kraamperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 10 individuen uitvliegend uit open stootvoegen aan de zuidzijde van de bebouwing; Tenminste één individu uitvliegend uit een open stootvoeg aan de westzijde van de bebouwing; Meerdere individuen (5-8) foeragerend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend in het plangebied.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Eén individu passerend langs de noordzijde van de bebouwing.
08/08/'19 Nacht	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 7 individuen zwermend aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Tenminste 17 individuen zwermend aan de zuidzijde van de bebouwing; Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing; Meerdere individuen (6-10) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing; Enkele individuen (3-4) passerend aan de noordzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Eén individu foeragerend in het plangebied.
21/08/'19 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 2 individuen uitvliegend uit open stootvoegen aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Tenminste 5 individuen uitvliegend uit open stootvoeg aan de westzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) zwermend aan de zuidoostzijde van de bebouwing rond uitvliegtijd; Enkele individuen (3-4) foeragerend boven water aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing; Meerdere individuen (5-7) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing.
	Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Enkele individuen (2-3) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Eén individu foeragerend in het plangebied.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu passerend aan de zuidzijde van de bebouwing Eén individu foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.

22/08/'19 Nacht	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 2 individuen zwermend aan de zuidzijde van de bebouwing; Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Rosse vleermuis (<i>Nyctalus noctula</i>)	Eén individu foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
17/09/'19 Paarperiode Avond	Gewone dwergvleermuis (<i>Pipistrellus pipistrellus</i>)	Tenminste 2 individuen uitvliegend uit open stootvoegen aan de zuidoostzijde van de bebouwing; Tenminste 3 individuen uitvliegend uit open stootvoegen aan de zuidzijde van de bebouwing; Meerdere individuen (5-8) foeragerend aan de zuidoost- en de oostzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-3) foeragerend aan de zuidzijde van de bebouwing; Enkele individuen (2-4) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Ruige dwergvleermuis (<i>Pipistrellus nathusii</i>)	Enkele individuen (1-2) foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.
	Laatvlieger (<i>Eptesicus serotinus</i>)	Eén individu passerend in westelijke richting langs de noordzijde van de bebouwing; Eén individu foeragerend aan de westzijde van de bebouwing.

Geconcludeerd kan worden dat er tenminste elf verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn in het plangebied aan de Herenweg 165 in Rijsaterwoude. Het betreft zowel kraam-, zomer-, paar- als mogelijke winterverblijfplaatsen. Bij alle uitgevoerde inventarisaties werden meerdere invliegende, uitvliegende en/of zwermende individuen van de Gewone dwergvleermuis waargenomen. De meeste verblijfplaatsen bevinden zich aan de zuid- en de zuidoostzijde van de bebouwing, maar ook aan de oostzijde en de westzijde werden verblijfplaatsen vastgesteld (figuur 6). Bij de renovatie van het voormalige gemeentehuis zullen de verblijfplaatsen verstoord worden en zullen er mogelijk individuen verstoord worden, waardoor overtreding van verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming aan de orde is. Om deze reden wordt een ontheffing aangevraagd en is voorliggend activiteitenplan opgesteld.

4. Werkzaamheden en planning

Werkzaamheden

Beoogd wordt het voormalige gemeentehuis aan de Herenweg 165 in Rijnsaterwoude te transformeren tot Integraal Kindcentrum (IKC) en woningen. Het IKC omvat een basisschool met voor- en naschoolse opvang voor 80-85 leerlingen en een kinderdagverblijf, en wordt gerealiseerd op polderniveau. De maximaal 15 woningen worden voorzien op de 1e en 2e verdieping van het gebouw.

Het gaat hier om transformatie, wat wil zeggen dat het bestaande gebouw wordt behouden en hergebruikt. Alle niet constructieve wanden in het gebouw worden gesloopt en de installaties (electra, klimaathuishouding) wordt vervangen. Het gebouw wordt afgekoppeld van gas en voorzien van een lucht-water warmtepomp.

Werkzaamheden aan de schil van het gebouw: De gevels en dak van het gebouw blijven intact. De kozijnen worden vervangen binnen de bestaande gevelopeningen en voorzien van hoogrendementsglas. Omdat dit het warmteverlies aanzienlijk beperkt is na-isoleren van de gevel/spouw en dak niet nodig. Deze blijven ongemoeid.

Planning

Onderstaand een indicatieve planning. De aanbesteding van het werk start 1 april 2020. Het is de bedoeling te werken in bouwteam-verband aan de hand van een UAV-gc contract. Daarmee houdt de gemeente grip op kosten en planning. Een feitelijke planning komt tot stand in samenspraak met de bouwer/ontwikkelaar die uit de (openbare) aanbesteding naar voren komt. Deze zal ook afhangen van levertijden, beschikbaarheid van onder-aannemers, etc. Tegelijkertijd biedt dit mogelijkheden enigszins te sturen op de planning waar nodig uit oogpunt van aanwezige beschermde diersoorten.

Tabel 3: Planning voorgenomen werkzaamheden Herenweg in Rijnsaterwoude

jaar:	2020			2021												2022
maand:	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan
sloopwerkzaamheden																
plaatsen kozijnen																
aanleggen/vervangen installaties																
bouw woningen																
bouwen IKC																
Oplevering IKC en woningen																

5. Effectenstudie en maatregelen

Door de uitvoering van de voorgenomen plannen mag er nooit een achteruitgang van de functionaliteit van een voortplantingsplaats en/of een vaste rust- en verblijfplaats van een beschermde soort optreden, ook niet tijdelijk. Het gebied moet voor een beschermde soort blijvend voorzien in alle benodigdheden om zich succesvol te kunnen voortplanten of te kunnen rusten/verblijven. Dit is van toepassing op zowel het individu als alle exemplaren van een populatie ter plaatse. De functies die het gebied vervult voor de soort moeten behouden blijven. De aantasting van de functionaliteit van een voortplantingsplaats of vaste rust- en verblijfplaats is aan de orde als het geschikte habitat (of delen daarvan) waar de soort is aangetroffen, in kwantiteit of kwaliteit afneemt, waardoor de functie van vaste rust- en verblijfplaats niet meer kan worden vervuld.

Als gevolg van de voorgenomen plannen aan de Herenweg in Rijsaterwoude zal de functionaliteit van enkele vaste rust- en verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis tijdelijk verstoord worden. Ook is het mogelijk dat hierbij dieren opzettelijk verstoord worden. Hieruit volgt dat, wanneer er geen maatregelen genomen worden, artikel 3.5, lid 2 en 4 uit de Wet natuurbescherming (tekstvak 1) overtreden zullen worden bij realisatie van de voorgenomen plannen. De korte en lange termijn effecten op de Gewone dwergvleermuis worden in paragraaf 5.1 verder uitgewerkt. Voor deze effectenstudie is een literatuuronderzoek uitgevoerd en is gebruik gemaakt van gegevens die aangeleverd zijn door de gemeente Kaag en Braassem (aanvrager).

Tekstvak 1: Verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming

Artikel 3.5 Wet natuurbescherming:

1. Het is verboden in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn, bijlage II bij het Verdrag van Bern of bijlage I bij het Verdrag van Bonn, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te doden of te vangen.
2. Het is verboden dieren als bedoeld in het eerste lid opzettelijk te verstoren.
3. Het is verboden eieren van de dieren als bedoeld in het eerste lid in de natuur opzettelijk te vernielen of te rapen.
4. Het is verboden de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld in het eerste lid te beschadigen of te vernielen.
5. Het is verboden planten van soorten, genoemd in bijlage IV bij de Habitatrichtlijn of bijlage I bij het Verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied opzettelijk te plukken en te verzamelen of af te snijden, te ontwortelen of te vernielen.

5.1 Effecten op de Gewone dwergvleermuis

Korte termijn effecten

Als gevolg van de voorgenomen plannen zullen voor de Gewone dwergvleermuis de volgende nadelige effecten optreden:

- mogelijk opzettelijk verstoren van de dieren bij de renovatie van de bebouwing.

Als gevolg van de renovatiewerkzaamheden kunnen er (opzettelijk) dieren verstoord worden en zullen de verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis tijdelijk verstoord worden. Dit leidt tot overtreding van artikel 3.5, lid 2 uit de Wet natuurbescherming (tekstvak 1). Echter wordt er ook ontheffing aangevraagd voor artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de Gewone dwergvleermuis. Dit lid wordt ook aangevraagd omdat de verblijfplaatsen zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden waardoor de verblijfplaatsen mogelijk tijdelijk verstoord worden of minder geschikt zullen zijn. Vanwege deze overtreding wordt, middels onderhavig activiteitenplan, voorafgaand aan de uitvoering van de geplande werkzaamheden een ontheffing aangevraagd. In dit activiteitenplan worden de maatregelen beschreven die genomen zullen worden om de nadelige effecten op vleermuizen en hun verblijfplaatsen zoveel mogelijk te voorkomen en/of te beperken (paragraaf 5.2).

De voorgenomen renovatiewerkzaamheden zullen nadelige effecten op de Gewone dwergvleermuis hebben doordat de dieren hierdoor verstoord worden. Tabel 4 geeft per fase van de geplande werkzaamheden een overzicht van de effecten voor de Gewone dwergvleermuis.

Tabel 4: Overzicht korte termijn effecten voor de Gewone dwergvleermuis

Fase werkzaamheden	Effecten
Transformatie van het gemeentehuis	Verstoring verblijfplaatsen

Lange termijn effecten

Om de lange termijn effecten te kunnen bepalen, moet gekeken worden naar de gunstige staat van instandhouding van de soort op lokaal niveau en naar de landelijke staat van instandhouding van de soort. De staat van instandhouding wordt als gunstig beschouwd wanneer:

- uit populatiedynamische gegevens blijkt dat de Gewone dwergvleermuis nog steeds een levensvatbare component is van de natuurlijke habitat waarin de soort voorkomt en dat vermoedelijk op langere termijn zal blijven;
- het natuurlijke verspreidingsgebied van de Gewone dwergvleermuis niet kleiner wordt of binnen afzienbare tijd lijkt te zullen worden;

- er een voldoende groot habitat bestaat en waarschijnlijk zal blijven bestaan om de populatie van de Gewone dwergvleermuis op lange termijn in stand te houden;
- verstoring van verblijfplaatsen door de renovatie van de bebouwing.

Volgens het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis dat is opgesteld door BIJ12, komt de Gewone dwergvleermuis in Nederland algemeen voor en is het een wijdverbreide soort die in heel Nederland wordt waargenomen. Het is de meest algemene vleermuissoort in Nederland. Hij komt vooral in de bebouwde omgeving voor, zowel in het stedelijk gebied als op het platteland. Voor de soort geldt echter dat er geen uitspraken te doen zijn over aantalsontwikkelingen: er zijn geen aanwijzingen voor een af- dan wel een toename in aantallen. Mogelijk neemt het aanbod van geschikte verblijfplaatsen wel af vanwege de toenemende na-isolatie van gebouwen en het dichten van kieren en gaten in gebouwen.

Gewone dwergvleermuizen leven in netwerken van meerdere (lokale) populaties. De lokale populatie wordt gevormd door één of meerdere kraamkolonies en de mannetjes. Een kolonie gewone dwergvleermuizen bestaat uit de vrouwtjes die meerdere kraamverblijven gebruiken die elk enkele tientallen tot honderden vrouwtjes bevat. De netwerken van kraamgroepen zijn via de massawinterverblijfplaatsen aan elkaar verbonden. Het aantal dieren in een gebied is sterk afhankelijk van het voedselaanbod. Omdat de Gewone dwergvleermuis een trage voortplanter is verloopt uitbreiding of herstel van een populatie niet snel (BIJ12, 2017).

Doordat er passende maatregelen getroffen zullen worden en de huidige verblijfplaatsen na de werkzaamheden weer beschikbaar zijn, zal de lokale populatie gewone dwergvleermuizen weinig beïnvloed worden door de voorgenomen plannen.

Tijdens de renovatiewerkzaamheden zullen meerdere verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis verstoord worden. Echter zijn er in de omgeving alternatieve verblijfplaatsen aanwezig (in omliggende bebouwing) en zullen er mitigerende en compenserende maatregelen genomen worden. Hierdoor zal het aanbod aan verblijfplaatsen tijdens en na de werkzaamheden gelijk blijven waardoor er geen sprake zal zijn van aantasting van de functionaliteit van de verblijfplaats en kan de Gewone dwergvleermuis een levensvatbare component van zijn natuurlijke habitat blijven. Daarnaast zal het natuurlijke verspreidingsgebied van de Gewone dwergvleermuis niet kleiner worden door de voorgenomen plannen en blijft er een voldoende groot habitat bestaan waarmee de populatie in stand gehouden kan worden. Dit omdat er middels mitigerende maatregelen voor gezorgd wordt dat er zowel tijdens als na de werkzaamheden voldoende andere, geschikte verblijfplaatsen aanwezig zijn rondom en binnen het plangebied.

5.2 Mitigerende maatregelen

De nadelige korte termijn effecten op de Gewone dwergvleermuis en de mogelijke afname van de populatiegrootte van deze soort, kunnen met behulp van mitigerende maatregelen voorkomen en/of verminderd worden.

Mitigerende maatregelen dienen voorafgaand aan en tijdens de werkzaamheden uitgevoerd te worden en zorgen ervoor dat nadelige effecten op de Gewone dwergvleermuis voorkomen en/of verminderd worden. De volgende mitigerende maatregelen zullen worden genomen:

1. Werken in de minst kwetsbare periode;
2. huidige verblijfplaatsen ontoegankelijk/ongeschikt maken;
3. aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen;
4. inschakelen van een vleermuisdeskundige.

De eerste en vierde maatregel worden tijdens de werkzaamheden toegepast. De tweede maatregel dient voorafgaand aan de werkzaamheden uitgevoerd te worden.

1. Werken in de minst kwetsbare periode

In het plangebied zijn tenminste elf verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis aanwezig zijn in het plangebied aan de Herenweg 165 in Rijsaterwoude. Het betreft zowel kraam-, zomer-, paar- als mogelijke winterverblijfplaatsen. Hierdoor zijn de verblijfplaatsen in het plangebied jaarrond kwetsbaar. De werkzaamheden staan gepland tussen oktober 2020 en eind 2021. Hoewel de verblijfplaatsen tijdens de werkzaamheden verstoord worden blijven er voldoende verblijfplaatsen over doordat de tijdelijke voorzieningen al ruim voor de zomer- en paarperiode aanwezig zijn en de omliggende woningen geschikt en beschikbaar zijn.

2. Huidige verblijfplaatsen ontoegankelijk/ongeschikt maken

Omdat de verblijfplaatsen zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden bestaat er een kans dat er verstoring optreedt. Om dit te voorkomen worden de verblijfplaatsen vooraf aan de werkzaamheden ongeschikt gemaakt. Het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaats kan op verschillende manieren plaatsvinden. Voor dit project is er gekozen voor het toepassen van zogenaamde “exclusion flaps”. De gewone dwergvleermuizen kunnen hierdoor wel uitvliegen maar durven niet opnieuw in te vliegen. Hierbij is controle op het functioneren noodzakelijk gedurende de periode dat de flap aanwezig is (BIJ12, 2017).

Aan het ongeschikt maken van de huidige verblijfplaatsen zitten een aantal voorwaarden verbonden die beschreven worden in het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis:

- In alle gevallen moet een vleermuisdeskundige worden ingeschakeld om de het beste moment te bepalen, uit te voeren en te controleren;

- het ongeschikt maken van de verblijfplaats moet plaatsvinden buiten de kwetsbare periode. In dit geval betekent dit dat het ongeschikt maken in de winterperiode plaats dient te vinden: november tot en met maart, met een eventuele uitloop tot half juli. Volgens het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017), moet het ongeschikt maken plaatsvinden in het actieve seizoen van de Gewone dwergvleermuis. In dit geval is het echter gunstiger om het ongeschikt maken uit te voeren buiten de actieve periode (ongeschikt maken in de periode december t/m maart) omdat er dan geen vleermuizen in de verblijfplaats aanwezig zijn.
- het slopen mag alleen plaatsvinden als er geen gewone dwergvleermuizen in het gebouw aanwezig zijn. Dit kan bepaald worden door 's avonds (vlak voorafgaand aan de werkzaamheden) te posten bij de bebouwing. Als er geen uitvliegende dieren waargenomen worden, mag aangenomen worden dat er geen vleermuizen aanwezig zijn in de bebouwing.

De renovatiewerkzaamheden kunnen het best zo snel mogelijk na het ongeschikt maken worden uitgevoerd. Als tijdens de uiteindelijke werkzaamheden namelijk toch vleermuizen worden aangetroffen, moeten de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet worden en moet direct de vleermuisdeskundige ingeschakeld worden. Gewacht moet worden totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken. In geen geval mogen ze worden gevangen en verplaatst (BIJ12, 2017).

3. Aanbieden van tijdelijke verblijfplaatsen

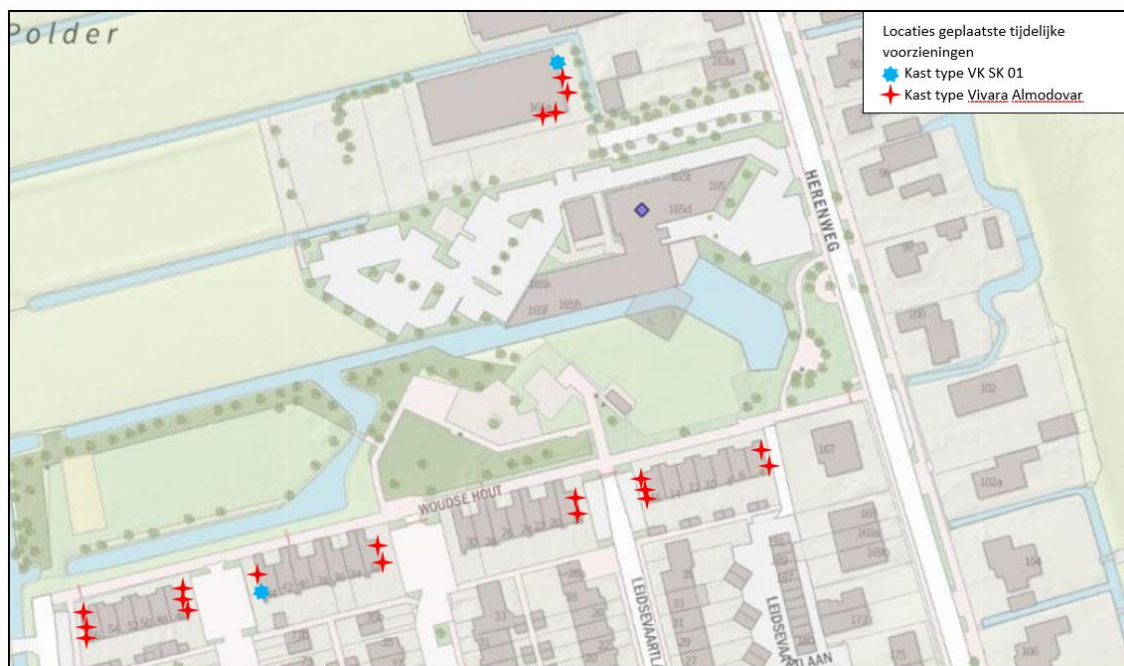
Het kennisdocument van de Gewone dwergvleermuis (BIJ12, 2017) stelt dat voor elke aangetaste of verwijderde verblijfplaats meerdere alternatieve verblijfplaatsen moeten worden gerealiseerd. Omdat er, als gevolg van de voorgenomen plannen aan de Herenweg elf verblijfplaatsen verstoord zullen worden, zullen in dit geval 22 nieuwe tijdelijke verblijfplaatsen aangeboden moeten worden. Voor tijdelijke vervanging van de paar- en zomerverblijfplaatsen met minder dan 10 dieren, dienen 20 kasten van model A aangeboden te worden, met afmetingen van 50 centimeter hoog en 20-30 centimeter breed en met 1-2 compartimenten. Voor tijdelijke vervanging van de kraamverblijfplaats, dienen twee kasten van model C aangeboden te worden, met afmeting 80 centimeter hoog en 70 centimeter breed met 3-4 lagen.

De kasten moeten tijdig vóór de werkzaamheden aanwezig zijn om de dieren te laten wennen aan deze voorzieningen. Voor vervanging van een paarverblijfplaats met minder dan 10 dieren, geldt een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden vóór de paarperiode en in het actieve seizoen aanwezig zijn, dus uiterlijk februari. Voor de zomerverblijfplaats geldt dat tijdelijke voorzieningen een gewenningsperiode van minimaal drie maanden nodig hebben in het actieve seizoen (15 april – 31 oktober). In deze periode zijn de gewone dwergvleermuizen in staat om de nieuwe verblijfplaatsen te vinden en te inspecteren omdat ze niet in winterrust zijn.

Daarnaast dienen de nieuw aangeboden verblijfplaatsen aan de volgende in het kennisdocument vermelde voorwaarden te voldoen:

- De kasten komen binnen het kerngebied van de groep vleermuizen en binnen 100 meter, eventueel binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaatsen te hangen en zoveel mogelijk buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden;
- de kasten moeten verschillende microklimaten bieden;
- de kasten moeten zoveel mogelijk dezelfde eigenschappen hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen, zoals gemaakt zijn van een met de oorspronkelijke verblijfplaats vergelijkbare materiaalsoort en volume, met een vergelijkbare bufferwaarde wat betreft opwarmen en afkoelen,
- bij voorkeur worden de kasten aan gebouwen geplaatst, slechts bij uitzondering aan bomen;
- de locatie van de kasten is gelijk of beter van kwaliteit dan de oorspronkelijke situatie voor wat betreft hoogte (bij voorkeur op minimaal 3 meter hoogte), aanvliegroute, vrije vliegruimte en vrij van kunstlicht en afwezigheid van verstoring en predatoren;
- de 22 tijdelijke kasten dienen in verschillende windrichtingen gehangen te worden;
- een vergelijkbare spreiding aan het gebouw hebben als de oorspronkelijke verblijfplaatsen.

Als tijdelijke voorzieningen zijn twintig kasten van het type Vivara Almodovar opgehangen (zie figuur 4 en foto's 3-7). Deze kasten zijn 42,5 cm breed, 57cm hoog en 13 cm diep. De kasten zijn speciaal geschikt als zomer en/of paarverblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis. Het is een kleine kast voor één of enkele dieren waarbij het materiaal en de maten voldoen aan de voorschriften uit het Kennisdocument. De twintig tijdelijke voorzieningen zijn verspreid opgehangen over verschillende windrichting en gevels in de directe omgeving van het plangebied. Daarnaast zijn er twee kasten van het type VK SK 01 Vleermuizenkast gebruikt die geschikt zijn als kraamverblijfplaats voor de Gewone dwergvleermuis. Het zijn grotere kasten die voldoen aan de eisen van het Kennisdocument. Ook deze kasten zijn verspreid in de directe omgeving van het plangebied opgehangen.

Figuur 4: Locaties van de opgehangen tijdelijke voorzieningen.

Foto 3-7: Opgehangen tijdelijke voorzieningen.

Afbeelding 1: Tijdelijke kast type Vivara Almodovar.

Afbeelding 2: Tijdelijke kast type VK SK 01.

Doordat de huidige verblijfplaatsen na de uitvoering van de werkzaamheden weer beschikbaar zijn zullen er geen permanente voorzieningen aangebracht worden.

De tijdelijke vleermuiskasten die opgehangen zijn blijven behouden tot de werkzaamheden aan de Herenweg afgelopen zijn (2022) zodat de huidige verblijfplaatsen van de Gewone dwergvleermuis niet meer verstoord worden. In deze periode dienen de kasten ook meerdere malen gemonitord te worden door een ecologische deskundige op aanwezigheid van de Gewone dwergvleermuis. Vervolgens kunnen de tijdelijke vleermuiskasten worden verwijderd na de gewenningsperiode die nodig is (3-6 maanden in het actieve seizoen) om de dieren te laten wennen aan de nieuwe verblijfplaatsen. Vlak voorafgaand aan het verwijderen van de kasten dient door een ecologisch deskundige te worden vastgesteld dat ze op dat moment niet in gebruik zijn door vleermuizen. Het verwijderen van de tijdelijke kasten kan het beste plaatsvinden in de winter, bij lage temperaturen, omdat de kans het grootst is dat ze dan niet in gebruik zijn door vleermuizen.

4. Inschakelen van een vleermuisdeskundige

De renovatiewerkzaamheden zullen uitgevoerd worden onder begeleiding van een vloer-muisdeskundige. Onder een deskundige wordt verstaan; een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ecologisch deskundige houdt tijdens de renovatiewerkzaamheden nauwlettend in de gaten of er nog ergens vleermuizen gevonden worden. Zodra, ondanks de uitgevoerde avondinventarisaties voorafgaand aan de werkzaamheden, toch vleermuizen worden aangetroffen, worden de werkzaamheden onmiddellijk stopgezet en moet ge-wacht worden totdat de vleermuizen uit zichzelf zijn vertrokken.

5.3 Planning van de werkzaamheden met mitigerende maatregelen

Tabel 5 geeft een overzicht van de uit te voeren werkzaamheden, waar rekening mee gehouden dient te worden in het kader van de Wet natuurbescherming en in welke periode de werkzaamheden en mitigerende maatregelen uitgevoerd zullen gaan worden.

Tabel 5: Planning van de werkzaamheden en mitigerende maatregelen

Periode	Werkzaamheden
Februari 2020	Indienen ontheffingsaanvraag
Februari 2020	Ophangen 22 tijdelijke vleermuiskasten
Begin oktober 2020	Ongeschikt maken verblijfplaatsen
Oktober 2020	Start werkzaamheden

Oktober 2020 – winter 2021/2022	Verstoring vleermuizen
Winter 2021-2022	Oplevering bebouwing.
Zomer 2022	Verwijderen tijdelijke vleermuiskasten nadat door ecologisch deskundige is vastgesteld dat ze niet in gebruik zijn door vleermuizen.

5.4 *Gunstige staat van instandhouding*

Voor zover bekend zijn er in de afgelopen periode geen vergelijkbare renovatieprojecten uitgevoerd in de nabije omgeving van de Herenweg 165 in Rijnsaterwoude die een negatief effect kunnen hebben op de Gewone dwergvleermuis. Er is alleen bekend dat er een overdekte stallingsruimte gerealiseerd wordt in de vorm van een kapschuur aan de Herenweg 157a in Rijnsaterwoude.

6. Alternatieven en zorgvuldig handelen

6.1 Alternatieven

Leegstand: Maatschappelijk en financieel is leegstand van het gebouw niet langer houdbaar.

Alternatieve invulling: Het gebouw is qua inrichting en zonder aanpassingen alleen geschikt voor kantoren. Hiervoor is geen markt in Rijnsaterwoude. Dit is eerder gebleken bij pogingen tot verkoop van het gebouw. Bovendien zal ook dan behoefte zijn aan verduurzaming en vervanging van de klimaatbeheersing. Dit zal mogelijk tot verstoring kunnen leiden.

Sloop en nieuwbouw: Sloop van het gebouw en herontwikkeling tot woningbouw is financieel gezien een optie. Dit sluit echter niet aan bij de voorkeur om maatschappelijk vastgoed te hergebruiken. Bovendien zal niet alleen sprake zijn van eventuele verstoring, maar van vernietiging van verblijfplaatsen.

Resumé: Met de verbouw van het voormalige gemeentehuis aan de Herenweg in Rijnsaterwoude tot Integraal Kindcentrum en woningen wordt gekozen voor een herbestemming van deze locatie met minimale verstoring van de geconstateerde verblijfplaatsen van de Gewone Dwergvleermuis. Bovendien kan met de gekozen bouworganisatievorm (werken in bouwteamverband) enigszins gestuurd worden op planning en bouwactiviteiten, waarmee verstoring tot een minimum kan worden beperkt.

Het gebouw stamt uit de jaren 90 en de gevels zijn voorzien van gevelisolatie Rc 2,5. Doordat met het vervangen van de kozijnen met hoogrendementsglas is na-isolatie van de gevels niet noodzakelijk om toch de gewenste duurzaamheidsslag te maken. Daarmee blijven de gevels en spouwmuren verder ongemoeid.

6.2 Zorgvuldig handelen

Om te voldoen aan het zorgvuldigheidsbeginsel uit de Wet natuurbescherming, wordt tijdens de werkzaamheden de zorgplicht uit artikel 1.11 van deze wet in acht genomen. Dit houdt in dat mogelijke nadelige gevolgen voor alle plant -en diersoorten (ook de onbeschermden), voor zover redelijk, zoveel mogelijk vermeden worden.

Zo zal, voorafgaand aan de werkzaamheden, een inspectie van het werkterrein uitgevoerd worden, zodat eventueel op het terrein aanwezige dieren (zoals egels) verplaatst kunnen worden naar een locatie waar geen werkzaamheden plaatsvinden.

Referenties

BIJ12, 2018. *Kennisdocument Gewone dwergvleermuis Pipistrellus pipistrellus Versie 1.0, juli 2017.*

Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.bij12.nl/assets/BIJ12-2017-004-Kennisdocument-Gewone-dwergvleermuis-1.0.pdf>

Gemeente Kaag & Braassem, 2015. *Marktconsultatie gemeentehuis en werf Rijnsaterwoude.*

Gemeente Kaag & Braassem, 2016. *Gebiedsontwikkeling gemeentegronde Rijnsaterwoude.*

Gemeente Kaag en Braassem, 2017. *Maatschappelijk Ruimtelijke Structuurvisie 2025.*

Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2016. *Transformatie en ruimtelijk beleid.*

Rinzema, S., 2017. *Quickscan flora en fauna Dorpstuin, Rijnsaterwoude. Rapportnr. W1431/P17-207.*

Uitgeverij Strix, Dordrecht

Stedelijke Transformatie, 2019. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.stedelijketransformatie.nl/actueel/stedelijke-transformatie-nieuws/slim-ruimtegebruik-in-zuid-holland>

Synbiosys Alterra Natura 2000. Beschikbaar op het World Wide Web via:

<https://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000/googlemapszoek2.aspx>

Van Os, V., 2019. *Aanvullend onderzoek naar vleermuizen bij het voormalige gemeentehuis te Rijnsaterwoude. Rapportnr. W1729/P19-086. Uitgeverij Strix, Dordrecht*

Bijlage 1: Huidige medewerkers NWC en hun kwalificaties

Drs. Hans Bruning

Werkzaam bij het NWC sinds 2001

Specialisatie: Flora, paddenstoelen, slakken, zoogdieren.

Annemijn de Groot Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Vogels, flora.

Ing. Alexandra Haan, projectleider, senior ecologisch adviseur

Werkzaam bij het NWC sinds 1997

Specialisatie: Zoogdieren, vogels, amfibieën, dagvlinders, libellen, macrofauna, Wet natuurbescherming, beheer en inrichting, BREEAM.

Rob Haan

Werkzaam bij het NWC sinds 1986

Specialisatie: Zoogdieren, vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders.

Danny van den Heuvel

Werkzaam bij het NWC sinds 2019

Specialisatie: Vogels.

Christine Huibers - van de Velde Bsc

Werkzaam bij het NWC sinds 2018

Specialisatie: Wet natuurbescherming.

Ronald van Jeveren

Werkzaam bij het NWC sinds 1987

Specialisatie: Vogels, amfibieën, reptielen, dagvlinders.

Victor van Os

Werkzaam bij het NWC sinds 2019

Specialisaties: Wet natuurbescherming.

Sara Poppelaars

Werkzaam bij het NWC sinds 2019

Specialisaties: Wet natuurbescherming.

Bijlage 2: Plangebied ingetekend op een topografische kaart

Ligging van het plangebied (rode cirkel) met de coördinaten 106.081-467.423.

Bron: 'Topografische inventarisatieatlas voor flora en fauna van Nederland', Vogelbescherming Nederland, Zeist, 2007.

Bijlage 3: Vleermuizen en ruimtelijke ingrepen

Vleermuizen en hun leefgebied worden beschermd door de Wet natuurbescherming. In deze wet is bepaald dat in het geval van een ruimtelijke ingreep ruim van tevoren bekeken moet worden of de ingreep nadelige invloed kan hebben op vleermuizen en hoe hiermee omgegaan moet worden.

Verblijfplaatsen

Vleermuizen maken het hele jaar door gebruik van verschillende verblijfplaatsen (o.a. in bomen en gebouwen). Vleermuisverblijfplaatsen zijn op te delen in verschillende typen: winterverblijfplaats (waar overwinterd wordt), dagkwartieren (waar de mannetjes in de kraamkolonieperiode overdag zitten, alleen of in kleine groepjes), kraamkolonies (vrouwtjes en hun jongen, vaak in grote groepen), paarverblijven (waar gepaard wordt, vaak in het najaar, soms gelijk aan de winterverblijfplaats) en tussenkwartieren (gebruikt in de periode tussen overwinteren en de zomerperiode in). Per type verblijfplaats gebruiken vleermuizen vaak meerdere verblijven waar tussen gewisseld wordt, bijvoorbeeld wanneer elders het klimaat geschikter is of om aan parasieten te ontkomen. Vleermuizen zijn wel zeer honkvast wat betreft de typen verblijven die ze gebruiken. Dit betekent dat hun verblijven belangrijk zijn voor instandhouding van de populatie en dat deze daarom beschermd worden door de wet.

Sinds mei 2009 is het Vleermuisprotocol vastgesteld. Dit is opgesteld door het Netwerk Groene Bureaus en de Zoogdiervereniging VZZ in overleg met de Dienst Landelijk Gebied (DLG) en de Gegevensautoriteit Natuur (GaN). Het protocol dient als leidraad voor het bepalen hoe en hoe vaak geïnventariseerd moet worden om te voldoen aan de wetgeving. Voor het bepalen of een gebouw of een potentieel geschikte boom van belang is als vleermuisverblijfplaats, is over het algemeen een langlopend onderzoek nodig (van april/mei t/m september/oktober) en zijn 4 tot 7 bezoeken nodig. Om onnodige vertraging te voorkomen, wordt daarom aangeraden om in de planning van de voorgenomen plannen rekening te houden met deze onderzoeksperiode.

Maatregelen ten behoeve van vleermuizen zijn nodig:

- indien sprake is van een verblijfplaats die van significant belang is of zou kunnen zijn en/of;
- indien vleermuizen aangetroffen zijn.

Er is sprake van een significant belangrijke verblijfplaats (ook wel vaste verblijfplaats genoemd, een verblijfplaats die van belang is voor een populatie) als:

- er sprake is van een kraamkolonie;
- er sprake is van een belangrijke overwinteringsplaats of paarplaats;
- er geen alternatieve verblijfplaatsen in de directe omgeving beschikbaar zijn;
- de gunstige staat van instandhouding van de (populatie van) de soort in het geding is bij het verdwijnen van de verblijfplaats.

De te nemen maatregelen moeten er voor zorgen dat verbodsbepalingen uit de Wet natuurbescherming niet overtreden worden. Dit betekent dat er geen dieren gedood, verwond of actief verstoord mogen worden en dat in geval van significant belangrijke verblijfplaatsen deze behouden

moeten blijven of anders tijdig op een goede manier vervangen dienen te worden. De functie die het leefgebied voor de betreffende populatie vervult, moet onverminderd blijven bestaan.

Om te voorkomen dat dieren gedood, verwond of actief verstoord worden, kunnen de volgende mitigerende maatregelen nodig zijn:

- niet slopen in de winterslaaperperiode (in deze periode kan zelden met zekerheid worden vastgesteld dat vleermuizen afwezig zijn in een potentieel geschikt en onoverzichtelijk object, omdat ze dan ook 's nachts passief zijn. Dat maakt ze in deze periode overigens extra kwetsbaar);
- vlak voor de sloop onderzoeken of er individuen aanwezig zijn in het te slopen object. Zijn deze wel aanwezig dan geldt dat gewacht moet worden tot het dier of de dieren weg zijn.

Om zeker te weten of de mitigerende maatregelen voldoende zijn kan een ontheffing aangevraagd worden bij de provincie waarin de ingreep plaatsvindt. Een afwijzingsbrief, die stelt dat geen ontheffing nodig is, 'omdat als de voorgestelde maatregelen genomen worden er immers geen verboden overtreden worden' geldt als goedkeuring van de voorgestelde maatregelen. Zijn de maatregelen niet voldoende, dan moeten deze aangepast worden. Als dat niet mogelijk is of wanneer compenserende maatregelen nodig zijn (bijvoorbeeld aanbieden van alternatieve verblijfplaatsen), is een ontheffing nodig. Deze wordt alleen verstrekt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.

Jachtgebied en vliegroutes

Naast verblijfplaatsen bestaat het leefgebied van vleermuizen ook uit foerageergebied en vliegroutes (vaak bomenrijen of waterlopen). Deze zijn ook beschermd als zij van significant belang zijn. Zij gelden als significant belangrijk indien bij aantasting de functionaliteit van de verblijfplaats(en) in het geding komt. Is dat het geval, dan zijn maatregelen nodig die dit voorkomen, anders is een ontheffing nodig. Ook hier geldt dat deze alleen verstrekt wordt in geval van projecten waarbij sprake is van een groot openbaar belang.